
"Mihin korvia tarvitsee, kun on kuulokoira?"

Kuulokoiran merkitys kuulovammaiselle

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Lahdensivu, kevät 2014

Mari Autio

Sara Lax

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijät	Mari Autio, Sara Lax	Vuosi 2014
Työn nimi	"Mihin korvia tarvitsee, kun on kuulokoira?" Kuulokoiran merkitys kuulovammaiselle	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tekeminen alkoi yhteydenotolla Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n vapaaehtoistyön koordinaatoriin, jonka kanssa opinnäytetyötä alettiin työstää. Yhdistys oli hyvä yhteistyökumppani, ja heiltä saatiin monia ehdotuksia tutkimukseen.

Opinnäytetyömme päätavoitteena oli saada tietoa siitä, mitä kuulokoira merkitsee omistajalleen ja mitä apua siitä on arjessa. Lisäksi selvitimme, miten kuulokoira voi edistää omistajan osallisuutta ja aktiivisuutta omassa elämässään ja arjessaan. Yhdistys, jonka kanssa yhteistyössä opinnäytetyön tavoitteet laadittiin, voi käyttää opinnäytetyössä saatua tietoa toimintansa kehittämiseen.

Työssä on käytetty kuulovammaisuuteen ja hyvinvointiin liittyvää teoria-tietoa. Opinnäytetyötä varten haastateltiin myös yhdistyksen kouluttajaa ja oltiin yhteydessä Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen tarvike- ja koulutusvastaavaan. Aineistoa hankittiin teemahaastattelun avulla ja vastauksia saatiin myös sähköpostin kautta. Aineisto analysoitiin narratiivisella työotteella teemoittelun avulla.

Haastatteluista saatiin selville, että kuulokoirien omistajista on muun muassa tullut sosiaalisempia, koska kuulokoira ilmoittaa puhelimensoitosta. Lisäksi omistajat kokevat olevansa itsevarmempia, jolloin he uskaltavat olla itsenäisempiä ja heidän elämäntapansa ovat muuttuneet terveellisemmiksi muun muassa säännöllisten lenkkien takia. Johtopäätöksemme on, että kuulokoirilla on suuri merkitys omistajansa elämässä, sillä kuulokoira edistää muun muassa kuulovammaisen hyvinvointia. Jatkotutkimusaiheiksi pohdimme mahdollisuutta siihen, kuinka voi lisätä kuulokoirien tunnettavuutta. Voisi myös tutkia, kuinka kuulo- ja tukikoirien tehtäviä voisi paremmin yhdistää arjessa.

Avainsanat Kuulokoira, kuulovammaisuus, hyvinvointi, elämänlaatu

Sivut 27 s. + liitteet 3 s.

LAHDENSIVU

The Degree Programme in Social Services

Socio-pedagogical Early Childhood Education and Care

Authors

Mari Autio, Sara Lax

Year 2014**Subject of Bachelor's thesis**

"For What are Ears Needed, when You have a Hearing Dog?" The Meaning of a Hearing Dog for a Hearing-impaired Person

ABSTRACT

The interest in this topic rose from a known family which had a hearing dog in training for their child. The purpose of this thesis was to explore the meaning of hearing dogs in their owners' daily lives. In addition, the association for Hearing Dogs in Finland was interested in finding out if and how the hearing dog helps its owner to increase their participation in their own lives.

Background information was collected from the trainer of the association for Hearing Dogs in Finland. The theoretical basis of the thesis consisted of theory considering hearing disability and well-being. There has not been made any researches of the same kind of topic, although there are articles and researches that have a touch on hearing dogs. This thesis is a qualitative research, and the methods used were a thematic interview and it was analysed with a narrative approach.

The target group was not specifically defined. Four interviews were carried out in Helsinki at the 20th anniversary event of the association for Hearing Dogs in Finland. The interviews were recorded and afterwards transcribed. In addition to the four interviews there were two participants answering with e-mail.

According to the results of the research, hearing dogs have a huge impact of the lives of hearing-impaired people. The owners got more social, because their hearing dog informed them of incoming calls. Also their confidence was increased and they had the courage to be more independent. Because dogs have to be taken out daily also the health of the owners got better. On the basis of the research results we can assume that their well-being has improved. There could be a need for further research of how to increase the awareness of hearing dogs in our society.

Keywords Hearing Dog, Hearing Disability, Well-being, Quality of Life**Pages** 27 p. + appendices 3 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KUULOVAMMAISUUS.....	2
3	KUULOKOIRAT.....	3
3.1	Kuulokoiran tehtävät.....	4
3.2	Lemmikistä kuulokoiraksi.....	5
3.3	Kuulokoiran ominaisuudet.....	6
3.4	Kuulokoira hyvinvoinnin tukena.....	6
4	SUOMEN KUULO- JA TUKIKOIRAT RY.....	8
4.1	Yhdistyksen rahoitus.....	8
4.2	Kuulokoirat muualla.....	8
5	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	9
6	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	10
7	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	11
7.1	Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja analysointi.....	12
7.2	Tutkimuksen luotettavuus.....	14
7.3	Tutkimuksen eettisyys.....	15
8	TUTKIMUSTULOKSET.....	16
8.1	Kuulokoiran hankinta.....	16
8.2	Kuulokoiran koulutus.....	16
8.3	Haasteet.....	17
8.4	Sosiaaliset suhteet.....	18
8.5	Kuulokoiran merkitys.....	19
8.6	Terveiset yhdistykselle.....	20
9	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	21
10	POHDINTA.....	22
10.1	Pohdintaa tutkimuksen tuloksista.....	22
10.2	Pohdintaa tutkimuksen teosta.....	23
10.3	Ehdotuksia jatkotutkimuksille.....	24
	LÄHTEET.....	26
Liite 1	Tutkimuslupa	
Liite 2	Haastattelukysymykset	
Liite 3	Kuulokoiran valjaat	

1 JOHDANTO

Olimme kuulleet tuttavien kautta kuulokoiran käytöstä, ja kiinnostuimme aiheesta. Tutustuimme kuulokoiriin Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n internetsivuilla, ja otimme yhteyttä vapaaehtoistyökoordinaattoriin. Huomasimme, että kuulokoirat eivät ole yhteiskunnassamme kovinkaan tunnettuja vaikka löysimmeikin joitakin artikkeleita kuulokoiriin liittyen. Koimme asian siis ajankohtaiseksi ja olimme sitä mieltä, että siitä saisi tutkittua jotain uutta.

11.12.2013 ilmestyneessä Viikkosavo -lehdessä oli artikkeli, jossa kerrottiin kuulokoirista ja niiden tunnettavuudesta. Artikkelissa kerrottiin, kuinka kuulokoirat ja heidän omistajansa saatetaan hätistellä joistain kaupoista pois ja koiriin saatetaan jopa tarttua kiinni. Toisaalta joissain yleisissä paikoissa kuulokoirat otetaan mielellään vastaan. Artikkelissa arvellaan, että opaskoirat ovat kuulokoiria tunnetumpia esimerkiksi sen takia, että opaskoirana toimii yleensä labradorinnoutaja, kun taas kuulokoirana voi toimia melkein mikä tahansa koirarotu (Kahelin, 2013).

Löysimme internetistä yhden kuulokoiria käsittelevän opinnäytetyön, mutta se oli eri näkökulmasta ja eri koulutuslalle tehty. Aikaisemmista tutkimuksista on ilmennyt yleisesti koirien positiivinen ja monipuolinen vaikutus ihmiseen. Siksi olisi kiinnostavaa myös sosionomin työssä käyttää koiria hyödyksi, esimerkiksi joissain lastensuojelulaitoksissakin on koiria.

Työn keskeinen idea on selvittää, mikä on kuulokoiran merkitys asiakkaalle. Asiakasryhmänä ovat kuulokoirien käyttäjät, ja yhteistyökumppanina meillä toimi Suomen kuulo- ja tukikoirat ry. Opinnäytetyössämme teoreettiseen viitekehykseen kuului kuulovammaisuus ja hyvinvointi. Opinnäytetyö on laadullinen ja siinä hyödynnettiin narratiivista työtettä.

Helsingissä 16.11.2013 Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n 20-vuotistapahtumassa haastateltiin neljää kuulokoiran käyttäjää. Haastattelut nauhoitettiin, litteroitiin ja analysoitiin. Haastattelukysymykset lähetettiin myös kahdelle asiakkaalle sähköpostitse. Sekä kasvotusten että sähköpostitse tehdyt haastattelut käsiteltiin samana aineistona. Haastatteluiden tarkoituksena oli saada tietoa kuulokoiran merkityksestä asiakkaan arjessa ja osallisuudessa.

2 KUULOVAMMAISUUS

Huonokuuloinen ihminen kuulee puhetta kuulokojeen avulla ja saa siitä vaihtelevasti selvää. Lisäksi apuna voidaan käyttää huulilталukua. Kommunikaatioon huonokuuloinen henkilö käyttää puhetta. Suomessa kuulokuntoutusta tai kuulokojetta tarvitsee lähes 300 000 ihmistä, mutta vain 40 prosenttia käyttää kuulokojetta. Vähäinen käyttö voi johtua esimerkiksi motivaation puutteesta ja siitä, että kuulokojeeseen ei olla totuttu. Kuulokojeen hankaluutta lisää myös se, että se on vieras esine korvassa, ja sen vuoksi korvakäytäväkin olisi puhdistettava säännöllisesti (Väätäinen 2005, 13).

Kuuloaisti toimii tasapainoistina, mutta suuntakuulo on myös tärkeä turvallisuusaisti. Kuulon avulla voidaan havaita lähestyvä vaara ilman, että sitä näkee. Jos molempien korvien kuulo on huono tai vain toinen korva on kuuro tai huonokuuloinen, suuntakuulo ei toimi. Kuulovamma vaikeuttaa myös oman äänen käyttöä. Koska kuulovammainen henkilö ei pysty säätämään omaa äänenkäyttöään kuuloaistin avulla, hän puhuu yleensä tavallista voimakkaammin tai hiljemmin. Lisäksi kuulon heiketessä päättää yleensä käännetään niin, että tarjotaan parempi korva puhujan suuntaan, jotta voitaisiin kuulla paremmin (Väätäinen 2005, 29–30).

Kuulovammaisen arjen helpottamiseksi on kehitelty monia apuvälineitä. Yleisin on kuulokoje, mutta sen lisäksi monet kuulovammaiset käyttävät muitakin kuulon apuvälineitä. Näitä ovat esimerkiksi ovikellon lisähälytint ja vahvistinpuhelin. Kuulovamma vaikeuttaa elämää apuvälineistä huolimatta. Jotta ihminen voisi toimia itsenäisesti, hänen täytyisi kyetä vastaanottamaan tietoa ja pystyä kommunikoimaan (Väätäinen 2005, 13).

Kuulovammaisen henkilön tärkein apuväline voi olla keskustelukumppani itse. Kun osataan puhua selkeästi ja rauhallisesti, puheesta voi saada paljon helpommin selvää. Kuulovammainen ymmärtää kolmen sekunnin viiveellä viestin yksityiskohdat, kun normaalikuuloisella siihen menee 0,8 sekuntia, joten kärsivällisyys on keskustellessa tärkeää (Väätäinen 2005, 93–94).

Kuulovammainen ihminen tarvitsee tukea jo kuulovamman havaitsemisesta lähtien, eli mahdollisesti jo varhaislapsuudessa. Kuulovammainen lapsi voidaan laittaa päiväkotiin joko integroituun ryhmään, erityisryhmään tai tavalliseen ryhmään tukitoimin. Tavallisessa ryhmässä lapsi voi saada henkilökohtaisen avustajan. Erityisryhmässä lapsella taas on vertaisiaan kavereita, vanhemmat voivat saada vertaistukea ja henkilökunnalla on koulutusta kuulovammaisuudesta (Takala & Lehtomäki 2005, 74).

Huonokuuloisen oppilaan voi ottaa huomioon yleisopetuksessa minimoimalla meluhäiriöt luokassa. Tuolien jalkojen alle voidaan esimerkiksi laittaa pehmusteet ja oveen pamahtamiseste. On myös hyvä huolehtia tilan valaistuksesta, jotta kuulovammainen oppilas voi nähdä puhujan huulion (Takala & Lehtomäki 2005, 182–183).

Yleensä vaikeimmat kuulovammat voidaan havaita jo varhain, kun taas lievemmat vasta myöhemmin. Kuulovammaisella henkilöllä voi olla lievä, keskivaikea tai vaikea kuulonalenema, joista viimeisin kuvaa lähes kuuroutunutta henkilöä. Kuurot ja huonokuuloiset liitetään yleensä samaan kuulovammaisten ryhmään, mutta näillä ryhmillä on kuitenkin paljon erilaisia tarpeita. Kun arvioidaan vamman vaikutusta henkilön elämään, WHO:n mukaan keskeisiä käsitteitä ovat toiminta ja osallistuminen. Tätä näkemystä korostaa se, että termi vamma (handicap) on muutettu termiksi toiminnanvaja (disability). Sosiokulttuurisesta näkökulmasta kuurous ei ole sinänsä vamma, vaan kuurot ovat kieli- ja kulttuurivähemmistö (Takala & Lehtomäki 2005, 25–26).

Konduktiivisessa kuulovammassa puhutaan äänenjohtumishäiriöstä. Siinä ääni ei pääse etenemään ulkokorvasta sisäkorvaan. Kun vika on sisäkorvassa tai kuulohermossa, on kyse sensorineuraalisesta kuulovammasta. Puhutaan aistimisviasta, jossa äänet vääristyvät. Sentraalinen kuulovamma on osa sensorineuraalista kuulovammaa. Tässä tilanteessa vamma on aivokuoressa tai aivorungossa. Ääniärsyksiä ei välttämättä tunnusteta tai puhetta ei pystytä erottelamaan lainkaan, vaikka kuulohermossa ei olisi mitään vikaa (Takala & Lehtomäki 2005, 26).

Ikäkuuloisuus on hitaasti etenevä symmetrinen sisäkorvaperäinen kuulonalenema, joka liittyy ikääntymiseen. Ääni voidaan kyllä kuulla, mutta siitä ei välttämättä saada selvää. Meluvaurio taas voi syntyä impulssimelun tai tasaisen melun vuoksi. Tämäkin on sisäkorvaperäinen kuulovika, ja se on aikuisilla tavallisin syy kuulonalenemaan heti ikäkuuloisuuden jälkeen. Meluvaurion voi aiheuttaa voimakkaat jatkuvat äänet esimerkiksi töissä tai harrastuksissa (Väätäinen 2005, 22–24).

Syitä kuulovammojen syntyyn on monia ja vammautua voi missä elämänvaiheessa tahansa. Kuulovammojen syyt voivat olla esimerkiksi synnynnäisiä, tulehduksista johtuvia vaurioita tai ne voivat johtua kuulohermossa olevista kasvaimista. Lisäksi vahatulppa, rappeumasairaudet ja tapaturmat voivat aiheuttaa kuulovamman (Väätäinen 2005, 19–20).

Kuulovammaisille järjestetään erilaisia kuntoutus- ja sopeutumisvalmennuskursseja, ja työskentely kursseilla perustuu moniammatilliseen työhön. Kurssit voivat sisältää esimerkiksi puhe-, toiminta-, musiikki- ja fysioterapiaa, ja koko perhe hyötyy vertaisryhmässä tiedosta, tuesta ja ohjauksesta arjen kommunikaatioon. Kuntoutuksen tavoitteena on vahvistaa kuulovammaisen henkilön ja hänen perheensä psyykkistä, sosiaalista ja fyysistä selviytymistä arjessa (Lasten ja nuorten linja n.d.).

3 KUULOKOIRAT

Opaskoiria sokeille on koulutettu jo 1900-luvun alkupuolelta, jolloin koulutus herätti vastustusta. Ajateltiin, että koira johdattaa omistajaansa vaaratilanteisiin todennäköisemmin, kuin pystyy opastamaan sokeaa turvallisesti pois vaarasta. Tilanne on muuttunut tästä paljon, sillä nykyään koiria käytetään tukena monissa tilanteissa (Herttuainen 1998, 13).

Kuulokoirat eivät ole vielä kovin tunnettuja, mutta ne ovat vakiinnuttaneet paikkansa. Kuulokoiria on alettu käyttää kuulovammaisten apuna, ja lain mukaan niin kuulokoirat kuin muutkin avustajakoirat on päästettävä esimerkiksi ravintoloihin ja elintarvikekaappoihin (MMM 1367/2011, 5:18§).

Kuulovammaisille kehitettyjen teknisten apuvälineiden käyttö on rajallista. Kun tärisävä herätyskello on sängyssä tyynyn alla mutta kuulovammainen nukahtaakin sohvalle, tarvitaan itse ajattelevaa ja omatoimista apulaista, kuten kuulokoiraa. Kuulokoira koulutetaan ilmaisemaan ääniä, joita kuulovammainen ei muuten huomaisi (Nummisalo, Biese & Strömberg 1996, 5–7).

3.1 Kuulokoiran tehtävät

Parhaimmillaan kuulokoira parantaa kuulovammaisen elämänlaatua erittäin paljon, eikä henkilölle esimerkiksi synny eristäytymisen tunnetta. Koira edistää omistajansa fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia ja tuo kokonaisvaltaisia myönteisiä kokemuksia elämään. Jo koiran itsensä kanssa vuorovaikutuksessa oleminen tuo mielihyvätunteita, koska kuulovammaisen ihmisen vuorovaikutussuhteet muihin ihmisiin saattavat olla vaikeampia kuin normaalikuuloisella (Väätäinen 2005, 91).

Kuulokoira koulutetaan ilmoittamaan jokapäiväisistä äänistä omistajalleen esimerkiksi tassulla koskettamalla tai kuonolla tönäisemällä, kun esimerkiksi ovikello tai palovaroitin soi. Tämän jälkeen koira ohjaa omistajansa äänilähteen luokse tai siitä pois (Väätäinen 2005, 91).

Kuulokoira voidaan kouluttaa myös lapsiperheeseen, jolloin koira välittää viestejä perheenjäsenten välillä. Kuulokoira voi esimerkiksi ilmoittaa vanhemmille lapsen itkusta. Jos kuulokoira on koulutettu lasta varten, se voi tuoda lapselle turvallisuuden tunnetta ulkona liikuttaessa ilmoittamalla lähestyvistä ihmisistä tai ajoneuvoista. On tutkittu, että koira kehittää lapsen nonverbaalista viestintää. Sen jälkeen kun lapset ovat olleet vuorovaikutuksessa koiran kanssa, he ovat pystyneet tulkitsemaan sekä ihmisen että koiran eleitä ja tunnetiloja herkemmin kuin aiemmin. Lapsilla, joiden perheessä on koira, on keskimäärin enemmän kavereita, he ovat kaveripiirissä suositumpia ja he ovat myös itsevarmempia. Koiran myötä lapsi oppii vastuullisuutta ja sosiaalisuutta (Nummisalo, Biese & Strömberg 1996, 8–9).

Jos lapselle koulutetaan kuulokoiraa tai ääniapulaista, vanhemmat uskaltavat jättää lapsen helpommin yksin kotiin, koska he tietävät saavansa yhteyden lapseen kun koira ilmoittaa puhelimen soitosta. Tämä helpottaa lapsen itsenäistymistä ja vahvistaa lapsen omaa hyvän olon tunnetta ja siitä, että lapsi pystyy, osaa ja voi tehdä itse asioita. Lapsi myös tuntee pärjäävänsä arjessa paremmin (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

3.2 Lemmikistä kuulokoiraksi

Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n kouluttaja kertoi puhelinhaastattelussa, että koiran koulutus aloitetaan äänilähteellä, jota voi itse hallita, esimerkiksi langattomalla ovikellolla. Yhdistyksen alkuaikoina kesti kauan, ennen kuin löydettiin hyvä keino, joka mahdollisti sen, että kuka tahansa asiakas pystyy itse kouluttamaan koiraansa. Keskimäärin koulutus kestää kaksi vuotta, mutta nopein koira on ollut valmis jo puolessa vuodessa. Koulutuksessa edetään ihmisen oman oppimistahdin mukaisesti, sillä ihmisen täytyy oppia koiran itsenäinen koulutus (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

Jotta kuulokoiria saisi virallisen statuksen, sen täytyy osallistua kahteen testiin. Aiemmin työtehtävään liittyvä testi suoritettiin kotona, jolloin kouluttaja katsoi, osaako koira ilmaista äännet halutulla tavalla. Nykyään yhdistys ajattelee, että asiakas on oman elämänsä asiantuntija ja hän tietää itse parhaiten, milloin hänen koiransa osaa antaa hänelle tarpeeksi apua kuin että ulkopuolinen kouluttaja päättäisi koiran valmiuden kuulokoiraksi. Tällä hetkellä siis kouluttaja asettaa asiakkaan kanssa yhdessä yksilölliset tavoitteet koulutukselle Goal Attainment Scaling -menetelmää käyttäen. Tämä toimintatapa myös motivoi asiakasta enemmän koiran koulutukseen (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

Kotona suoritettavan osion lisäksi kuulokoirakokeeseen sisältyy valjastesti. Siinä testataan, miten koira käyttäytyy kaupungilla tositilanteissa, eli miten koira suhtautuu toisiin koiriin, erilaisiin ihmisiin, koviin ääniin, liikennevälineisiin ja muuhun hälinään. Valjastestissä katsotaan myös, miten omistaja suoriutuu koiran kanssa kaupungilla. Kun koira läpäisee molemmat osiot, se saa virallisen kuulokoirastatuksen sekä valjaat (LIITE 3), jotka oikeuttavat koiran pääsyn kaikkialle omistajansa kanssa. Jos koira ei läpäise valjastestiä tai sitä ei haluta edes suorittaa, koira ei saa virallista kuulokoiran statusta. Silloin koira voi toimia ääniapulaisena perheen kotona (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

Koiran koulutuksessa kuulokoiraksi on otettava rodulle ominaiset piirteet huomioon. Kuulokoirakoulutuksessa yhdistyksen palkattua kouluttajaa tavataan säännöllisesti, ja yhdistyksen kanssa tehdään koulutussopimus koko koulutusajaksi. Perheessä käy myös vapaaehtoinen tukihenkilö. Koulutuksessa koiralla on sopivia yksilöllisiä väli- ja lopputavoitteita. Omistajan on sitouduttava huolehtimaan koiran hyvinvoinnista ja kouluttamaan sitä koulutussuunnitelman mukaisesti. Koiran perustotelevaisuus on koulutuksen perusta. Kuulokoirakoulutuksen jälkeen koira hallitsee vain perusäännet. Koulutus kestää koiran koko elämän, sillä vanhat asiat on ylläpidettävä ja uusia opittava (Nummisalo ym. 1996, 25–26; Mähönen, sähköpostiviesti, 20.9.2013).

Yhdistyksen kouluttajan mukaan kuulokoirakoulutuksessa asiakas on haastavampi kuin koira. Koirat ovat yksinkertaisia, kunhan keksii, mitä ne haluavat. Ihmisten kanssa on monimutkaisempaa työskennellä, sillä ihmisellä saattaa olla ongelmia motivaation kanssa. Koulutuksessa edistyminen riippuu siitä, miten aktiivisesti jaksetaan työskennellä tavoitteen saavuttamiseksi. Myöskään ihmisen muuttuviin elämäntilanteisiin ei voida vaikut-

taa, ja siitä saattaa olla haittaa koulutukselle. Sekä ihmisen että koiran terveys voi myös olla haaste, sillä jommankumman sairastuessa keskittymiskyky voi olla heikompi kuin terveenä (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

3.3 Kuulokoiran ominaisuudet

Aina ei ole väliä, minkä koirarodun valitsee kuulukoiraaksi, sillä esimerkiksi Englannissa ja Amerikassa löytökoiriakin on koulutettu kuulemaan ihmisen puolesta. Koiran ominaisuudet ovat tärkeitä. Koiran on oltava kiinnostunut äänistä ja ylipäättään ihmisistä. Kun koulutusyhteistyö yhdistyksen kanssa aloitetaan, eikä perheellä ole koiraa, on mahdollisten rotujen lista lyhyt ja koiran valinnalle tarkat kriteerit. Rotuvalinnassa on kuitenkin keskusteluvaraa, sillä koiran on loppujenlopuksi oltava omistajalleen myös mieluinen. Jos perheessä kuitenkin on jo koira, se saatetaan hyväksyä koulutukseen kouluttajan testattua koiran soveltuvuuden (Nummisalo ym. 1996, 5-6, 17; Mähönen, sähköpostiviesti, 20.9.2013).

Yhdistyksen kouluttajan mukaan on hyvä ottaa yhteyttä yhdistykseen ennen kuin asiakas hankkii koiran, jotta yhdistys voi auttaa sopivan rodun ja koiran löytämisessä asiakkaan tarpeeseen. Koiran käytös on oleellista, sillä esimerkiksi voimakkaasti vartioivia koiria ei oteta koulutukseen pentuna, koska koiran todellinen vartiointivaisto paljastuu kokonaisuudessaan vasta aikuisena. Jos vartiointivaisto on liian vahva, koira alkaa vahtia omistaajaansa liikaa kun se huomaa, ettei omistaja kuule eikä näin ollen pysty itse huolehtimaan täysin omasta turvallisuudestaan. Tällä hetkellä villakoiria koulutetaan paljon, koska ne ovat suhteellisen terveitä, motivoituneita, fiksuja, helppoja kouluttaa eivätkä ne vartioi liikaa. Lisäksi ihmiset eivät yleisesti pelkää villakoiria (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

3.4 Kuulokoira hyvinvoinnin tukena

Erik Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksia voidaan mielestämme peilata kuulokoiran merkityksiin osuvasti ja siksi hyödynnämme tätä teoreettisessa viitekehityksessä. "Having", "loving" ja "being" kattavat elämän monia osa-alueita ja näihin kuulukoiraakin voi olla suuria vaikutuksia. Tässä luvussa on eritelty Allardtin teoriaa suhteessa meidän tutkimuksemme.

Jokaisella ihmisellä on tiettyjä perustarpeita, joita halutaan täyttää. Yleensä ihmisen oman hyvinvoinnin aste riippuu siitä, kuinka hyvin nämä tarpeet on tyydytetty, ja jos niitä ei tyydytä, merkitsee se ihmiselle huonoja olosuhteita. Oman onnellisuutensa ihminen taas arvioi parhaiten itse. Haastatteluissa mainittiin useaan otteeseen sosiaaliset suhteet, ja myös ne ovat ihmisen perustarpeita. Elintaso ja elämänlaatu liittyvät toisiinsa, ja näitä voidaan tutkia objektiivisesti tai subjektiivisesti. Kuulokoira voi auttaa kuulovammaista ihmistä työelämässäänkin, joten kuulokoira voi auttaa elintason ylläpidossa. Elämänlaatuun taas liittyvät sosiaaliset ja itsensä toteuttamisen tarpeet, joita ei määritetä aineellisten resurssien, vaan inhimillisten suhteiden laadun perusteella (Allardt 1976, 32–33). Sosionomille

elämänlaatuun liittyvät seikat ovat mielenkiintoisia, sillä niihin voi työelämässä törmätä monissa tilanteissa.

Allardtin (1976, 35–36) mukaan hyvinvointi koostuu sekä elintasosta että elämänlaadusta. Elämänlaatu vaatii sellaista tarpeentyydytystä, jota ei määritellä persoonattomien ja aineellisten resurssien perusteella. Kuulokoiria tuokin kuulovammaisen ihmisen elämään esimerkiksi iloa ja itsevarmuutta, jotka ovat aineettomia resursseja. Kun sosiaalinen suhde kerran muodostuu, se muodostaa resurssin, joka vaikuttaa mahdollisuuksiin muiden tarpeiden tyydyttämiseen. Kuulokoirasta itsestään on seuraa omistajalleen, ja jonkinasteinen sosiaalinen tarve toteutuu jo tässä. Lisäksi koira saa ihmisen liikkumaan edes pienten ulkoilujen verran, joten ihminen pääsee ulos asunnostaan. Lisäksi tarpeet, jotka on tyydytetty, ovat itsessäänkin resurssi. Jos yksilö kuitenkin voi vapautua huolista eikä hänen tarvitse olla jatkuvasti toteuttamassa tiettyä tarvetta, energiaa säästyy. Tästä esimerkkinä voidaan antaa se, että omistajien ei tarvitse stressata tai käyttää energiaa äänien valvomiseen kotona.

Allardtin mukaan hyvinvointia voidaan määritellä termeillä ”having”, ”loving” ja ”being”. ”Having” tarkoittaa elintasoja, ”loving” yhteisyyssuhteita ja ”being” itsensä toteuttamisen muotoja. ”Having”-käsite ei liity kuulokoiriin niin oleellisesti, kuin ”loving” ja ”being”. Sosiaalisissa suhteissa merkitsevät paljon rakkaus, toveruus ja solidaarisuus. Ihmiselle on tärkeää se, että hän itse voi olla sekä antava että vastaanottava osapuoli. Kun ihminen kuuluu sosiaaliseen yhteyteen, jossa toteutuu solidaarisuus ja ihminen tuntee kiitollisuutta ja arvontoa, hänen tarpeensa tulevat tyydyttyiksi. Jos ihminen ei voi toteuttaa itseään, hän voi vieraantua yhteiskunnasta. Silloin yksilö on lähinnä esine tai osa, jonka merkityksen määrittelevät ulkopuolella olevat voimat (Allardt 1976, 37–38). Täksi ulkopuoliseksi voimaksi voisi kuvitella juuri kuulovammaisuuden, jonka vuoksi ihminen vieraantuu, ja ihminen saatetaan nähdä vain kuulovammaisena. Kuulokoiria auttaa äänien kuulemisessa ja omistaja antaa koiralleen kodin. Tässä syntyy molemminpuolinen hyötysuhde. Sekä omistaja että koira voivat antaa sekä vastaanottaa. Varsinkin ”loving” liittyy siis paljon saatuihin tuloksiin, joista kerrotaan myöhemmin.

Ihmisellä on tarve kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon, jossa ilmaistään välittämistä. Ihmisellä onkin tarve toteuttaa helmiä suhteita, ja varsinkin symmetrisiä yhteisyyssuhteita. Kun yksilö on pidetty ja huolenpidon kohteena, mutta saa myös itse rakastaa ja pitää muista huolta, suhde on symmetrinen. Yhteisyyssuhteiden puutteesta on myös suoraa, negatiivisia seurauksia yksilölle. Allardtin mukaan kliiniset tutkimukset ovat osoittaneet, että syrjäytyminen ja yhteisyyden ulkopuolella oleminen voivat johtaa neurooseihin ja psykooseihin. Yhteisyyssuhteet kuitenkin edellyttävät kykyä asettua toisen asemaan sekä yhteistä kieltä. Kun kontaktien valintamahdollisuudet ovat rajoittuneet, yhteisyyssuhteetkin voivat rajoittua (Allardt, 1976, 43–46). Kuulovammaisellakin voi olla vaikeaa kommunikoida, joten kieli- ja kuulovaikeudet vaikuttavat myös vammautuneiden henkilöiden suhteisiin.

4 SUOMEN KUULO- JA TUKIKOIRAT RY

Kuulokoirayhdistys ry (KKY) on perustettu vuonna 1993. Tämä yhdistys toimii vapaaehtoistyöllä ja on pohjoismaissa ensimmäinen laatuaan. Vuonna 2010 toimintaa laajennettiin tukikoiriin ja nimi muutettiin Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:ksi. Vuonna 2012 yhdistyksellä oli 55 jäsentä. Yhdistys on kouluttanut yhteensä noin 40 koiraa, joista 30 koiraa on valmistunut kuulokoiraksi (Yhdistys n.d.; Mähönen, sähköpostiviesti, 14.1.2014).

Yhdistyksen kouluttaja kertoi, että yhdistyksen perusti muutama huonokuuloinen henkilö, jotka olivat kuulleet maailmalta kuulokoirista. Alun perin yhdistys koski vain kuulokoiria, mutta tukikoirat liitettiin monien asiakkaiden pyynnöstä mukaan, koska kuulovammaisilla asiakkailla oli usein muitakin sairauksia, joita varten voi tarvita apua. Suomessa toiminta eroaa muuhun maailmaan verrattuna niin, että Suomessa koiran kouluttaa asiakas itse kotonaan, kun taas muualla koirat koulutetaan valmiiksi ja luovutetaan asiakkaille (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

Yhdistyksen päätarkoitus on auttaa kuulovammaisia ihmisiä kouluttamaan itselleen kuulokoiran. Yhdistys kouluttaa myös tukikoiria, jotka voivat hälyttää apua sairaskohtauksen sattuessa. Yhdistys julkaisee myös kuulo- ja tukikoiralehteä, jossa on tietoa kuulo- ja tukikoirien koulutuksesta sekä tarinoita koulutuksessa olevista koirista (Yhdistys n.d.).

4.1 Yhdistyksen rahoitus

Yhdistyksen ylläpitoon rahaa kerätään muun muassa jäsenmaksuilla ja yhdistys saa myös lahjoituksia. Kuulo- ja tukikoiratoiminnan suurimpana rahoittajana toimii Raha-automaattiyhdistys ry, jolta yhdistys saa kohdennettua toiminta-avustusta, eli niin sanottua Ak-avustusta (Näin avustukset jaetaan n.d.).

Raha-automaattiyhdistyksen avustusten myöntämisen ehtoina ovat esimerkiksi avustetun toiminnan yleishyödyllisyys, se ei saa kuulua valtion tai kuntien lakisääteisiin tehtäviin ja toiminnan on edistettävä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Lisäksi avustuksia voidaan myöntää järjestötoimintaan, jonka lähtökohtana on esimerkiksi vapaaehtoisuus ja vertaistuki (Avustukset myönnetään kansalaisjärjestötoimintaan n.d.).

4.2 Kuulokoirat muualla

Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n internetsivuilla kerrotaan, että nykyään vastaavat yhdistykset on perustettu myös muun muassa Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan. (Yhdistys n.d.) Opinnäytetyötä varten tutustuttiin Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen koulutustoimintaan. Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen internetsivulta hankittiin tietoa ja asioita tarkennettiin sähköpostilla.

Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen, Hearing Dogs for Deaf People, tarvike- ja koulutusvastaava Tommey kertoo, että he kasvattavat toimintaansa varten omat koirat, ja koiranpennut kasvatetaan vapaaehtoisten kodeissa, joissa koirat saavat peruskoulutuksen. Kun pennut ovat noin vuoden ikäisiä, ne muuttavat toisen vapaaehtoisen kotiin, joka sijaitsee koulutuskeskuksen lähellä. Arkipäivisin koirat matkaavat toiseen kahdesta koulutuskeskuksesta, jossa ne saavat jatkokoulutuksen kuulokoiran tehtäviin. Koulutuskeskuksissa työskentelee palkallisia kouluttajia. Koiralle valitaan tuleva omistaja koulutuksen aikana. Sopiva pari päätetään hakijan elämäntyylin ja persoonallisuuden perusteella. Koulutuksen lopussa hakija tapaa valitun koiran ja jos he sopivat yhteen, hakija tulee viikoksi harjoittelemaan koiran kanssa koulutuskeskukseen. Myöhemmin heitä tuetaan myös kotona (Tommey, sähköpostiviesti, 3.1.2014).

Iso-Britanniassa joka kuudennella ihmisellä on jonkinasteinen kuulovamma. Yhdistys on 30 vuoden aikana kouluttanut 1600 kuulokoiraa, ja tällä hetkellä Britanniassa on yli 750 kuulokoiraa. Valtio ei rahoita yhdistystä, vaan tuki tulee yksityishenkilöiltä (Hearing Dogs Week: Loneliness and isolation turn into independence and confidence n.d.).

5 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Iso-Britanniassa toimiva Hearing Dogs for Deaf People julkaisi vuonna 2012 tutkimuksen, jossa oli tutkittu kuulokoiran vaikutuksia kuulovammaisen ihmisen elämään. Kuulokoira voi helpottaa esimerkiksi kuurouden aiheuttamia emotionaalisia ja psykologisia vaikutuksia. Ennen kuin asiakas oli saanut kuulokoiran, 73 prosenttia kertoi olleensa masentunut, 82 prosentin mukaan kuulovamma oli aiheuttanut yksinäisyydentunnetta ja 78 prosenttia oli tuntenut itsensä eristyneeksi. Lisäksi 71 prosenttia oli kokenut stressiä ja 67 prosenttia haavoittuvaisuutta (Hearing Dogs Week: Loneliness and isolation turn into independence and confidence n.d.).

Kuulokoirien kerrotaan vaikuttaneen asiakkaiden elämään suuresti. Kuulokoiran saamisen jälkeen 92 prosenttia kertoi olevansa enemmän turvassa ja 89 prosenttia tunsu olevansa paremmin saavutettavissa ulkona, sillä koiran käyttämä liivi tunnistettiin ulkoillessa. Stressi väheni 90 prosentilla tutkimukseen osallistuneista, ja 85 prosenttia hyväksyi kuuroutensa paremmin. Lisäksi 74 prosenttia kuulokoiran omistajista tunsu olevansa enemmän osallisena elämän jokapäiväisissä tilanteissa. Tutkimuksessa 92 prosenttia koki olevansa itsenäisempi ja 95 prosenttia itsevarmempi elämässään. Tutkimukseen osallistuneista 92 prosenttia mainitsi, että kuulokoira oli auttanut ystävystymään muiden ihmisten kanssa julkisilla paikoilla (Hearing Dogs Week: Loneliness and isolation turn into independence and confidence n.d.).

Kauppinen ja Matkaniemi kirjoittavat opinnäytetyössään, että eläinavusteinen toiminta tuli Boris Levinsonin kautta tutuksi vuonna 1964. Hän oli yhdysvaltalainen lastenpsykiatri, joka otti ensimmäisenä eläinavusteisen toiminnan käyttöön terapiassaan. Levinson huomasi koiran edesauttavan kommunikaatiossa, vahvistavan itsetuntoa ja lisäävän hyvinvointia sekä elämänlaatua. Koiran avulla voidaan myös harjoitella sekä sosiaalisia,

kognitiivisia että fyysisiä taitoja. Eläinavusteisessa toiminnassa koiran ja ihmisen välillä tulisi näkyä tasavertaisuus ja kunnioitus. Nämä ovat kaksi vuorovaikutuksen peruskiveä, joita käytetään auttamiskeinoina sosiaalipedagogiikassa. Kauppinen ja Matkaniemi kertovat opinnäytetyössään tutkimuksesta, jonka mukaan eläimen kanssa toimiminen vaikuttaa muun muassa fyysiseen toimintakykyyn alentaen stressiä ja verenpainetta. Eläimen läsnäolo vaikuttaa ihmisen käyttäytymiseen siten, että esimerkiksi hiljainen ja ujo henkilö voi alkaa puhua enemmän ja stressaantunut ihminen saattaa rauhoittua. Tutkimuksen mukaan myös masentuneisuus voi vähentyä ja lemmikin omistavat henkilöt ovat tarvinneet vähemmän sairaalahoitoa (Kauppinen & Matkaniemi 2013).

Parisaari ja Silvennoinen selostavat opinnäytetyössään, että eläinavusteisessa terapiassa eläimiä viedään vierailuille esimerkiksi vankiloihin, sairaaloihin tai muihin laitoksiin. Eläimen läsnäolo voi saada yllättävän positiivisen kokemuksen aikaiseksi, vaikka käynti olisi vain lyhyt. Eläinten kautta tuleva terapia tapahtuu hienovaraisesti. Koirat jaksavat istua ihmisen luona ja esimerkiksi lohduttaa häntä kauemmin kuin ihmiset. Eläimen kautta tuleva terapia tapahtuu katsein, kosketuksin ja olemalla läsnä. Eri laisten eläinten on huomattu lisäävän nuorten suunnitelmallisuutta, vastuuntuntoa sekä huolenpitoa ja sosiaalisia taitoja. Eläimiin voi olla helpompi kiintyä ja heiltä voi saada ehdottoman rakkauden tunteen. Koiralle kommunikointi voi olla helpompaa, koska se ei välitä siitä, minkälaisessa järjestyksessä sanat tulevat tai ovatko lauseet kokonaisia. Koska koira ei tuomitse ihmisiä esimerkiksi puhekyvyn, ulkonäön, iän tai liikuntakyvyn perusteella, tämän kanssa oleminen voi olla itsetunnon ratkaisevaa (Parisaari & Silvennoinen 2013).

6 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Kun kuulimme ensimmäistä kertaa kuulukoirista, syntyi heti ajatus siitä, että se voisi olla sopiva opinnäytetyöaihe. Haimme perustietoja kuulukoirista, ja lopulta otimme yhteyttä Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n vapaaehtoistyön koordinaattoriin, jonka kanssa lähdimme selvittämään tutkimuksen tarvetta. Me itse olimme kiinnostuneita tutkimaan kuulokoiran merkitystä tämän omistajalle, ja yhdistys oli erityisesti kiinnostunut saamaan tietoa asiakkaan osallisuuden mahdollistamisesta kuulokoiran avulla.

Rajasimmekin tutkittavaksi alueeksi kuulukoirien merkityksen kuulovammaisten asiakkaiden arjessa ja heidän osallistamisensa mahdollistamisen kuulokoiran avulla. Alun perin tarkoituksenamme oli hankkia aineistoa keräämällä kuulukoirien omistajilta tarinoita heidän kuulukoirastaan ja arjestaan. Meille ehdotettiin kuitenkin aineistonkeruun menetelmäksi telemahaastattelua, sillä se oli helpommin järjestettävissä.

Yhdistyksen asiakkaina on täysin kuuroja ja huonokuuloisia. Tällä hetkellä yhdistyksellä on viisi lapsiasiakasta, joille koulutetaan sekä kuulo- että tukikoiraa, sillä niiden välillä on joskus vaikea vetää rajaa. Lapsiasiakkaiden tapauksessa asiakkaana on koko perhe, varsinkin, jos lapsi on alle

kouluikäinen. Vaikka lapsi ei itse osaisi käyttää koira hyödyksi, siitä on hyötyä koko perheelle (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

Kohderyhmää ei ole tutkimukseemme erityisemmin rajattu, koska mahdollisia haastateltavia ei ollut paljon pienen asiakaskunnan vuoksi. Haastateltavamme olivat noin 20–70-vuotiaita. Haastateltavilla oli eritasoisia kuulovaurioita, jotka olivat tulleet eri elämänvaiheissa.

Tutkimuksen tavoitteisiin kuuluu saada riittävästi analysoitavaa aineistoa, jotta tutkimustehtävään pystytään vastaamaan. Opinnäytetyömme tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mikä on kuulokoiran merkitys omistajan elämässä?
- Miten kuulokoira mahdollistaa omistajan osallisuutta hänen omassa arjessaan?

Tutkimuksemme on laadullinen ja sen tyyppisessä tutkimuksessa on oleellista hankkia monipuolista aineistoa, jota voi tarkastella monesta eri näkökulmasta. Aineisto tarvitsee tuekseen teoreettista viitekehystä ja teoreettinen viitekehys tarvitsee tuekseen aineistoa. Nämä asiat ovat vaikeita sovittaa yhteen, mutta se on hyvin tärkeää (Alasuutari 2001, 83–84).

7 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyömme on perustutkimusta, jonka avulla on pyritty etsimään uutta tietoa tiedon itsensä vuoksi. Tähän liittyy se, että ihminen on luonnostaan utelias ja haluaa etsiä ilmiöille selityksiä. Tutkimustietoa kartutetaan jatkuvasti uusien tutkimuksien avulla (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 20).

Haastattelimme Helsingissä 16.11.2013 Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n 20-vuotistapahtumassa neljää kuulokoiran käyttäjää ja sen lisäksi meille vastasi kaksi henkilöä sähköpostihaastatteluun. Haastateltavat meille hankki yhdistys omista jäsenistään. Haastattelujen teemat olivat kuulokoiran hankinta, kuulokoiran koulutus, arki kuulokoiran kanssa ja kuulokoiran merkitys (LIITE 2). Lisäksi haastateltavilla oli mahdollisuus antaa palautetta yhdistykselle. Helsingissä käydyt haastattelut kestivät noin 20–45 minuuttia. Pohjatietoja kuulukoirista sekä niiden koulutuksesta hankimme yhdistyksen kuulukoira-kouluttajan kanssa käydyssä puhelinhaastattelussa.

Haastattelurunkoa tehdessä pidimme mielessä, että narratiivisessa tutkimuksessa haastattelukysymyksillä on merkitystä: mikäli kysymykset eivät ole haastateltavan mielestä kiinnostavia, se ei innosta kirjoittamaan tai kertomaan elämästään. Kuitenkin kysymysten osuessa kohdalleen haastateltu rohkaistuu kertomaan omista kokemuksistaan ja alkaa käyttää kykyään antaa asioille merkityksiä. Tällä tavalla haastateltava voi lähes toimia itse itsensä terapeutina, kun omasta elämästä kertominen saa henkilön ajattelemaan syvemmin ja pohtimaan elämäntapahtumien laajempia merkityksiä (White 2008, 63).

Koska aineistonkeruumenetelmämme oli teemahaastattelu ja teimme suurimman osan haastatteluista kasvotusten, pystyimme muokkaamaan kysymyksiä tilanteen ja edellisten vastausten mukaan. Esimerkiksi terapiassa seuraavaa kysymystä ei voi yleensä edes muotoilla, ennen kuin on kuullut vastauksen edelliseen kysymykseen. Terapeutin osallistuminen keskusteluun määrättykin paljolti sen mukaan, millä tavalla ja kuinka laajasti asiakas vastaa kysymyksiin (White 2008, 250). Sähköpostihaastatteluissa ei ollut tarvetta lisäkysymyksiin, koska vastaukset tukivat teemahaastattelujen vastauksia mielestämme riittävän hyvin.

Hirsjärven (2000, 214) mukaan tutkimuksen luotettavuutta kohentaa se, jos tutkimuksen toteuttamisen selostaa tarkkaan. On hyvä kertoa esimerkiksi haastattelupaikkojen olosuhteista ja mahdollisista häiriöistä ja virhetulkinnoista. Kuulokoirapäivillä haastattelut tapahtuivat meille järjestetysissä tilassa, joka oli suhteellisen rauhallinen. Huoneeseen kuitenkin kuului muiden koirien haukuntaa, ovea ei saanut kiinni ja haastattelut keskeytyivät pariin otteeseen, kun joku tuli huoneeseen. Myös haastateltavien omat koirat kiinnittivät sekä meidän että haastateltavan huomion käytöksellään.

Haastatteluista saatiin monipuolista tietoa kuulokoirista, niiden tarkoituksesta ja merkityksestä. Analysoimisen helpottamiseksi haastattelut nauhoitettiin, sillä se kohentaa vastausten ja analysoinnin luotettavuutta. Eettisyyssyistä on aina kysyttävä haastateltavilta lupa nauhoittamiseen. Samassa yhteydessä on hyvä kertoa, mitä nauhoituksille tehdään tutkimuksen jälkeen (Mäkinen 2006, 92).

Opinnäytetyössä on käytetty niin uutta kuin jo vuosikymmeniä vanhaa, pääasiassa itse tutkimuksen tekoa koskevaa lähdekirjallisuutta. Kuulokoirista ei ole vielä paljon kirjallisuutta, koska se on niin uusi aihe. Kun opinnäytetyötä varten valitaan ja tulkitaan lähdemateriaalia, on käytettävä lähdekritiikkiä. On otettava huomioon esimerkiksi kirjoittajan tunnettuus ja arvovalta. Mikäli nimi toistuu usean julkaisun tekijänä ja myös muiden kirjoittajien lähdeviitteissä, hänellä todennäköisesti on arvovaltaa alalla. Lisäksi on pohdittava lähteiden ikää. Toisaalta olisi pyrittävä käyttämään tuoreita lähteitä, mutta toisaalta korostetaan myös alkuperäisten tutkimusten käyttämistä. Uusi tutkimus perustuu aina aiempaan tutkimukseen, jolloin tieto saattaa monen polun myötä muuttua. Myös kustantajien vastuu ja uskottavuus ovat merkittäviä asioita kritiikkiä käyttäessä: mikäli kustantaja on arvovaltainen, se ei ottaisi painettavaksi tekstiä, joka ei ole läpäissyt asiatarkastusta. Kielenkäytöltään ja tekotavaltaan lähteiden tulisi olla objektiivisia: sitä korostetaan myös yhtenä johtavana periaatteena tutkimusta tehtäessä (Hirsjärvi ym. 2000, 99–100).

7.1 Laadullisen tutkimuksen menetelmät ja analysointi

Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa kuvataan lähtökohtaisesti todellista elämää. Lisäksi kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyrkimyksenä onkin löytää ja paljastaa tosiasioita (Hirsjärvi ym. 2000, 152).

Laadullisessa analyysissä on kaksi vaihetta: havaintojen pelkistäminen ja arvoituksen ratkaiseminen, toisin sanoen tulosten tulkitseminen. Koska nämä kaksi vaihetta nivoutuvat käytännössä aina toisiinsa, niiden erottelun voi tehdä ainoastaan analyttisesti. Havaintojen pelkistämässä voidaan erottaa kaksi osaa. Ensin aineistoa tarkastellaan vain tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta. Kun aineistoa tarkastellaan, kiinnitetään huomiota olennaisiin asioihin teoreettisen viitekehyksen ja kysymyksenasettelun kannalta. Aineistoa analysoidessa tekstimassaa pyritään pelkistämään hallittavaksi määräksi raakahavaintoja. Sen jälkeen havaintomäärää karsitaan edelleen yhdistämällä eri havaintoja yhdeksi havainnoksi tai harvaksi havaintojen joukoksi. Tämä mahdollistuu, kun havainnoista etsitään yhteinen piirre tai muotoillaan sääntö, joka pätee tässä osassa poikkeuksetta koko aineistoon (Alasuutari 2011, 39–40).

Kun havaintoja yhdistetään ja analyysiä pelkistetään, ei tarkoituksena ole määritellä tyyppitapauksia tai etsiä keskiarvoyksilöitä. Yksikin poikkeus laadullisessa analyysissä kumoaa säännön, ja sellaisen sattuessa asiaa on pohdittava uudelleen. Tämän takia on hyvä laatia niin vähän erotteluja kuin mahdollista, muuten tulee olemaan liian vaikeaa laatia poikkeuksetta sääntöä (Alasuutari 2011, 40–43).

Laadullisen analyysin toinen vaihe on tulosten tulkinta. Tässä vaiheessa tilastolliset yhteydet muuttujien välillä tulkitaan viittaamalla aiempien tutkimusten tuloksiin ja niistä johdettuihin selitysmalleihin (Alasuutari 2011, 44). Suomessa ei kuulukoiria ole juuri tutkittu, mutta viittaamme opinnäytetyössämme Iso-Britanniassa tehtyyn tutkimukseen.

Laadullisessa tutkimuksessa sovelletaan muuttuja-ajattelua ja tilastollista todistelua. Analysoinnin avuksi eivät kuitenkaan kelpaa pelkät tilastolliset todennäköisyydet. Laadullisen analyysin tuloksia tulisi käyttää tilastollisen analyysin tuloksiin rinnasteisina johtolankoina, kun arvoitusta ratkaistaan. Laadullisessa analyysissä aineistoa voidaan usein tarkastella kokonaisuutena. Aineiston oletetaan valottavan jonkin sisäisesti loogisen kokonaisuuden rakennetta. Argumentaatiota ei kuitenkaan voi rakentaa yksilöiden eroihin eri muuttujien suhteen, vaan analyysissä täytyy käydä ilmi tilastollisesta tutkimuksesta poikkeava absoluuttisuus. Kaikki tutkimuksen seikat tulee kyetä selvittämään niin, etteivät ne ole enää ristiriidassa tutkimuksen esitetyn tulkinnan kanssa (Alasuutari 2011, 33–38).

Eräs hyvin tyypillinen piirre kvalitatiiviselle tutkimukselle on se, että aineisto hankitaan luonnollisissa, todellisissa tilanteissa, ja aineiston hankinnassa käytetään avuksi ihmistä. Tutkijana voidaan luottaa enemmän omiin havaintoihin ja keskusteluihin tutkittavien kanssa. Lisäksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää induktiivista analyysiä: tarkoituksena on paljastaa odottamattomia asioita, ja lähtökohtana on monipuolinen, yksityiskohtainen tarkastelu. Tutkija ei määrää itse sitä, mikä on tärkeää, vaan tutkittavat. Näiden lisäksi aineiston hankinnassa suositaan sellaisia metodeja, joissa tutkittavien omat näkökulmat pääsevät esille (Hirsjärvi ym. 2000,155). Esimerkiksi käyttämämme teemahaastattelu on juuri tällainen metodi. Haastateltavat osallistuivat tutkimukseen omalla persoo-

nallaan ja omilla elämäkokemuksillaan. Jokaista haastateltavaa käsiteltiin ainutlaatuisena yksilönä, ja aineistoa on tulkittu sen mukaisesti.

Loppujen lopuksi kvalitatiivisen tutkimuksen tutkimussuunnitelman muotoutuu tutkimuksen edetessä. Tutkimusta tehdessä on siis hyvä olla joustava ja suunnitelmaa muokataan olosuhteiden mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2000,155). Opinnäytetyön alkuperäisessä tutkimussuunnitelmassa kohderyhmä oli rajattu kuulovammaisiin lapsiin, mutta Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n asiakaskunnan pienuuden vuoksi kohderyhmää oli myöhemmin laajennettava kuulovammaisiin aikuisiin.

Tutkimuksessa käytettiin aineistonhankinnassa teemahaastattelua, joka on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa teemat ovat tiedossa, mutta kysymyksille ei ole välttämättä sanatarkkaa muotoa ja järjestystä. Teemahaastatteluista saatua aineistoa voikin tulkita monin tavoin (Hirsjärvi ym. 2000, 195). Teemahaastattelu onkin hyvä aineistonkeruumenetelmä, koska tavallisesti laadullisen tutkimuksen aineistonkeruumenetelmät rajoittuvat usein osallistuvaan havainnointiin, syvähaastatteluun sekä kirjallisen aineiston analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2011, 10).

Mäkisalo-Ropposen mukaan narratiivista työtettä hyödynnettäessä on pohdittava kysymysten asettelua, sillä se voi vaikuttaa saataviin vastauksiin. Esitettäessä suppea kysymys todennäköisesti saadaan myös suppea vastaus. Jos kysymys asetellaan niin, ettei siihen ole yhtä tiettyä vastausta, voidaan saada laajempi ja kerronnallisempi vastaus. Kerronnallisista vastauksista vastaaja itsekin voi puhuessaan ajatella asioita uudesta näkökulmasta ja oivaltaa jotain uutta (Mäkisalo-Ropponen 2007, 65–68). Eräs haastateltavista mainitsi haastattelun jälkeen, ettei ollut aiemmin ajatellut joitakin kuulokoiran omistamiseen liittyviä asioita, ennen kuin ne tulivat haastattelussa ilmi. Hän oli siis oman kertomuksen kautta oivaltanut uusia asioita. Kun ihmisellä on mahdollisuus puhua asioista äänen, hän pystyy jäsentämään kokemuksiaan paremmin omassa mielessään.

Haastatteluissa saatavissa kertomuksissa, eli narratiiveissa, tulee usein esille lähinnä niitä asioita, jotka ovat haastateltavien mielestä tärkeimmät ja jotka ovat vaikuttaneet heidän elämäänsä eniten. Sellaisia merkityksiä, joita ihmiset voivat liittää itseensä ja maailmaan, voidaan ilmaista kielen avulla esimerkiksi metaforina ja kertomuksina. Osa ihmisen kertomuksista, tai muistoista, ovat tärkeämpiä ja merkityksellisempiä kuin toiset (Mäkisalo-Ropponen 2007, 44–45).

7.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusta tehdessä on mietittävä, milloin tieto on epäluotettavaa. Hankkimassamme tiedossa voi olla aukkoja, sillä tietoa keräytyy lähdekirjallisuuteenkin enemmän tai vähemmän satunnaisesti, kuten myös omaan tutkimukseen. Lisäksi kritiikittömiin päätelmiin voidaan ajautua, mikäli oma arkiajattelu on löysää ja kuritonta. Myös tutkimuksen luotettavuus voi kärsiä subjektiivisen asenteen vuoksi: asiaa tutkitaan omasta näkökulmasta, jolloin ollaan kiinnostuneita vain itselle jo tutusta asiasta ja toistetaan ai-

kaisempia toimintoja, jolloin monipuolinen tiedonhankinta estyy (Hirsjärvi ym. 2000, 20).

Kun tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan, voidaan käyttää erilaisia mittaustapoja. Esimerkiksi tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, joka merkitsee sitä, että tutkimus antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Se voidaan todeta esimerkiksi silloin, jos kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. Tutkimuksen validius taas tarkoittaa tutkimusmenetelmän kykyä mitata sitä, mitä sillä on tarkoituskin mitata. Virhe validiudessa voidaan huomata silloin, jos kyselylomakkeessa vastaajat käsittävät kysymykset eri tavoin kuin on ollut tarkoitus. Tämän vuoksi käytimmekin haastatteluja aineistoa kerätessä, jotta kysymyksiä ja vastauksia saatettiin tarkentaa. Voimme päätellä tutkimuksemme olevan reliabeli, sillä saimme haastateltavien kesken samanlaisia tuloksia, vaikka haastattelut pidettiin erikseen (Hirsjärvi ym. 2000, 213–214).

7.3 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen suunnittelu on tärkeää niin sen toteuttamiselle kuin siihen osallistuville. Jotta tutkimukseen saadaan ihmisiä osallistumaan, heille on annettava pohjatietoja siitä, mitä tutkitaan. Näissä pohjatiedoissa on pysyttävä koko tutkimuksen aikana eikä yhtäkkiä, esimerkiksi tutkimustilanteessa, voi päättää vaihtaa tutkimusaluetta tai lisätä tai poistaa siitä osia. Tällainen toiminta voi hämmentää ja jopa loukatakin tutkimukseen osallistuvia henkilöitä (Mäkinen 2006, 80). Opinnäytetyön aiheeksi valittiin heti kuulokoiran merkitys asiakkaan elämään, ja sitä työstettiin loppuun asti. Aineistonkeruumenetelmä ja teoreettinen viitekehys muuttuivat hieman matkan varrella, mutta ne eivät muuttaneet tutkimusaihetta.

Tutkimuksessa käyttämässämme teemahaastattelussa on paljon eettisiä seikkoja, joita pitää huomioida. Ensinnäkin pitää huomioida kysymysten asettelu. Kysymysten on oltava sellaisia, että niiden vastaukset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Kysymykset eivät saa olla johdattelevia ja tutkijan on oltava varma siitä, että vastauksiin voi luottaa. Jotta kysymyksiin saisi hyviä ja oikeanlaisia vastauksia, pitää miettiä kenelle ne esittää, eli on asetettava oikea kohderyhmä. Jos kysymykset suunnataan väärälle kohderyhmälle, tässä tapauksessa esimerkiksi kuulokoirista kysytään ihmisiltä, joilla ei ole kuulokoiraa, saadaan vastauksia, joihin ei voi luottaa, eivätkä ne välttämättä vastaa tutkimuskysymyksiin (Mäkinen 2006, 92–93).

Eettisyys kulkee luottamuksellisuuden kanssa rinnakkain. Tutkittavien on luotettava tutkijaan esimerkiksi aineistonkäsittelyssä. Aineistonkäsittelyyn taas liittyy vahvasti nimettömyyden säilyttäminen. Haastateltavilla on oikeus tietää jo ennen haastattelua, kuinka nimettömyys aiotaan säilyttää, ketkä pääsevät käsiksi aineistoon ja mitä sille tehdään tutkimuksen valmistuttua. Nämä asiat on hyvä eritellä muun muassa saatekirjeessä ja saatekirjettä voi täydentää suullisesti ennen haastattelutilannetta (Mäkinen 2006, 115–116).

Ennen haastattelun alkua haastateltavat allekirjoittivat erillisen tutkimusluvan (LIITE 1) ja tutkimusluvan saatekirjeestä haastateltavat pystyivät

lukemaan keitä olemme, meidän opinnäytetyöstämme, kenelle se tehdään ja että tutkimukseen osallistuminen on heille vapaaehtoista eikä henkilöllisyys tule missään vaiheessa esille. On moraalisesti väärin jättää kertomatta oleellista tietoa tutkimukseen osallistuville. Tutkijan tehtävänä on myös varmistaa, että haastateltavat ovat ymmärtäneet esimerkiksi saatekirjeessä olevat seikat, kuten esimerkiksi anonymiteettiä koskevat asiat (Mäkinen 2006, 79–80).

Anonymiteetin takaaminen voi vaikuttaa myös siihen, minkälaisia vastauksia haastateltavilta saa. Jos anonymiteetti ei ole taattu, voi olla, että vastaukset jäävät suppeiksi ja arempia asioita voi jäädä kertomatta. Jos anonymiteetti on taattu, tutkijan rooli on rajoittamattomampi. Hän voi käsitellä aineistoa vapaammin ja se lisää tutkimuksen subjektiivisuutta (Mäkinen 2006, 114).

8 TUTKIMUSTULOKSET

Haastatteluista saimme kattavasti tietoa kuulokoirien merkityksestä omistajilleen. Koska monet asiat toistuivat kaikissa haastatteluissa, oli suhteellisen selvää, mitkä ovat kuulokoiran suurimmat merkitykset. Huomasimme myös yhteneväisyyksiä tulosten ja aiempien tutkimusten välillä. Seuraavassa esittelemme haastattelujemme tulokset teemojen mukaan.

8.1 Kuulokoiran hankinta

Haastateltavat ovat saaneet kuulokoiran elämäänsä erilaisissa vaiheissa ja se on hankittu pääosin helpottamaan arkea. Monella haastateltavalla oli muutenkin ollut haave koirasta, joten tässä yhdistyi tarve ja toive. Haastateltavat olivat myös miettineet jo ennen koiran hankintaa, että kuulokoira voi myös helpottaa omistajansa arkea ja tuoda terveellisiä elämäntapoja liikunnan muodossa.

Osa haastateltavista oli löytänyt kuulokoiratoiminnan esimerkiksi lehtiarikkeleista tai löytämällä sattumalta Kuulo- ja tukikoirayhdistyksen internetsivut. On myös mahdollista käydä yhdistyksen järjestämällä kävelyillä ennen kuin omaa kuulokoiraa on hankittukaan. Sillä tavalla voi kuulla kokemuksia kuulokoirista ja nähdä, mitä toiminta käytännössä on. Kuulokoirayhdistys järjestää myös luentoja, joissa on käyty hankkimassa pohjatietoja toiminnasta.

8.2 Kuulokoiran koulutus

Haastateltavat kokevat, että yhdistykseltä saa kaiken mahdollisen tuen. Kuulokoirayhdistyksen kouluttaja käy asiakkaan kotona aluksi usein. Kun koulutus edistyy, käyntikerrat harventuvat. Yhteyttä voi kuitenkin ottaa aina kun tarvitsee apua. Lisäksi vapaaehtoinen tukihenkilö käy asiakkaan luona kerran viikossa. Myös kuulokoirapäivät, jotka järjestetään kahdesti vuodessa, miellettiin hyvänä tilaisuutena saada neuvoja ja vertaistukea.

Kuulo- ja tukikoirayhdistys järjestää myös viikonloppukursseja, kuulokoiraleirejä sekä luentoja.

Haastateltavista neljä koki saaneensa tukea perheeltään ja läheisiltään koulutuksen aikana. Harjoittelemisesta on muistutettu ja vaikeissa tilanteissa on tuettu. Kuitenkin perheen toiminnasta saattoi olla myös haittaa, koska muut perheenjäsenet olivat reagoineet ääniin ennen, kuin koira oli ehtinyt reagoimaan. Tämän vuoksi koira ei kokenut tarpeelliseksi ilmoittaa itse äänestä. Osa haastateltavien läheisistä piti kuulokoiran koulutusta hyvänä asiana, toiset taas eivät ymmärtäneet, mistä oli kysymys.

Jotta koira olisi innokas oppimaan ja tekemään töitä, täytyy löytää koiraan motivoiva asia. Joillekin koirille se on esimerkiksi lelu, toisille ruoka. Näin koulutus helpottuu. Joillakin koulutettavilla koirilla ilmeni koulutus-tilanteessa erilainen vireystila, ja koira saattoi myös aistia kouluttajan saapumisen etukäteen.

Koska jo itse koiran hankkiminen muuttaa omistajan arkea niin paljon, suurin osa haastateltavista ei kokenut että kuulokoiran koulutus olisi muuttanut päivärytmiä paljoakaan. Jokaista koiraan pitää joka tapauksessa kouluttaa tottelevaisuuteen, aktivoida ja lenkittää. Kuulokoirakoulutukseen kuului kuitenkin päivittäistä harjoittelemista sekä oppimispäiväkirjan pitämistä, joka saattoi tuntua joistakin ärsyttävältä. Eräs haastateltava mainitsi, että arki koulutuksen aikana oli työläämpää mutta mielenkiintoista.

8.3 Haasteet

Kaikkia ongelmia peruskoulutukseen liittyen ei välttämättä saatu yhdistyksen taholta ratkaistua. Vaikeuksia saattoi olla esimerkiksi koirien kohtaamisessa ja ihmisiä vasten hyppimisessä. Usein ongelma oli siinä, että muut ihmiset eivät totelleet omistajan ohjeita olla huomioimatta koiraan sen käyttäytyessä väärin, tai omistaja itse ei osannut olla tarpeeksi johdonmukainen tai jämäkkä. Koulutuksessa saattoi olla vaikeuksia, jos koira osasi keksiä omia oikoteitä. Ongelmia saattoi olla myös siinä, ettei koira totellut lasta. Koira on tärkeää kouluttaa hyvin, jotta sen kanssa on turvallista kulkea. Kun koira on ollut vaikea hallita, sen käytös on joskus hävettänyt yhtä omistajaa.

Joidenkin haastateltavien mukaan harva ihminen tietää, mitä kuulokoiria tarkoittaa. Edes kuulokoiran valjaita ei ymmärretä, ja koiraan tullaan koskemaan ilman lupaa. Ihmiset eivät välttämättä tottele omistajan kehoitusta olemaan koskematta niin sanotusti töissä olevaan koiraan. Kuulokoiria ei ole yhteiskunnassamme kovin tunnettu, joten osa haastateltavista on kokenut että kuulokoiran kanssa liikkua tullaan helposti häätämään esimerkiksi kaupasta, kahvilasta tai muilta yleisiltä paikoilta joissa koirat ovat kiellettyjä. Tämän vuoksi koiraan ei välttämättä haluta ottaa mukaan julkisiin tiloihin, koska ei haluta olla tuijotettavana tai muuten ikävän kohtelun kohteena.

Kerrottiin, että kaikki koirat eivät myöskään ilmoita äänistä ulkoiltaessa, vaikka koiran voisikin opettaa ilmoittamaan esimerkiksi takaa tulevasta

polkupyörästä. Eräs haastateltava kertoi pitävänsä puhelinta ulkona taskussaan ja värinäähälytyksellä, jolloin hän huomaa itse puhelimen soivan. Kun koira huomaa, että puhelin soi, omistaja on itse jo ehtinyt vastaamaan puhelimeen ja koira oppii pois tavasta ilmoittaa puhelimen soimisesta ulkona. Toisaalta kaikki haastateltavat eivät edes vaadi koiran ilmoittavan äänistä ulkona, vaan kuulokoirat toimivat lähinnä kotioloissa.

Haastateltavat kertoivat, että motivaatio koulutuksen suhteen on välillä korkeampi ja välillä matalampi. Kun motivaatio on matala, itse kouluttajakin saattaa välillä ärsyttää, ja hänelle säännöllisesti oven avaaminen saattaa tuntua väsyttävältä. Jotkut haastateltavista olivat esimerkiksi mietti-neet, onko asunnossa tarpeeksi siistiä.

8.4 Sosiaaliset suhteet

Sosiaalisten suhteiden ylläpidon helpottuminen ja lisääntyminen on ollut haastateltaville merkityksellistä. Lenkkien ja koirapuistojen kautta tulevia köykäisiä suhteita pidettiin erittäin mukavina, ja yhtenä oivalluksena oli, että kuulokoiran päällä olevat liivit tiedottaa muille ihmisille etukäteen, että nyt heidän on puhuttava selkeämmin. Kuulokoirapiireistä tulevat suhteet näyttivät olevan kuitenkin paljon tärkeämmät. Haastateltavat ovat saaneet vertaistukea näistä, mikä on myös auttanut huonompienkin hetkien yli.

Olen kerrankin tuntenut kuuluvani ”samaa veneeseen”.

Haastateltavat kertoivat, että kuulokoira ei juuri vaikuttanut jo olemassa oleviin sosiaalisiin suhteisiin. Se kuitenkin lisäsi ja helpotti kaikilla yhteydenpitoa muihin ihmisiin, koska kuulokoira ilmoittaa sekä puhelimesta että ovikellosta. Tärkeäksi koettiin, että puheluihin ehdittiin vastaamaan itse, eikä aina tarvinnut soittaa takaisin. Koira-allergian ei koettu vaikuttavan sosiaalisiin suhteisiin. Koira pystyttiin jättämään sivuun tai tapaamispaikka mietittiin tarkemmin silloin kun tavattiin ihmisiä, jotka ovat koirille allergisia.

Kaikki haastateltavat olivat saaneet kuulokoiran myötä uusia tuttavuuksia. Osa uusista tuttavuuksista tuli Kuulo- ja tukikoirayhdistyksen kautta ja osa lenkeiltä ja koirapuistoista. Yhdistyksen järjestämässä koulutusviikonlopuissa ja muissa tapahtumissa haastateltavat ovat päässeet tutustumaan muihin kuulokoirien omistajiin ja sitä kautta sai myös vertaistukea. Ulkona liikkua ihmiset tulivat kysymään valjaista, jotka kuulokoiralla on päällä. Kuulokoiravaljaiden kerrottiin olevan hyvä keskustelun aloittaja ja kuulokoirat ylipäättänsä hyvä keskustelun aihe. Koira pakottaa omistajansa ulos lenkkien merkeissä ja eräs haastateltava oli sitä mieltä, että koira antaa muille ihmisille luvan tulla juttelemaan. Näin koiran kanssa kulkeva oppii puoliväkisin sosiaalisia taitoja.

8.5 Kuulokoiran merkitys

Kuulokoira vaikuttaa moneen eri asiaan omistajan elämässä sekä suoraan että epäsuorasti. Kuulokoiran merkitystä luonnehdittiin yhdessä haastattelussa monivaikutteiseksi. Yleisesti kaikki haastateltavat olivat enemmän tai vähemmän sitä mieltä, että elämä on parempi kuulokoiran kanssa ja koira vaan piristää.

Merkitys täytyy itse kokea.

Suurin merkitys kuulukoiralla on omistajan kotona. Haastatteluissa mainittiin, että omistajat voivat olla kotona rennosti ilman kuulukojetta eikä heidän tarvitse kantaa huolta siitä soiko puhelin, ovikello, munakello tai jopa palohälytin. Kuulukojeen pitäminen koettiin olevan korville rasittavaa ja korvienkin pitää välillä levätä. Kaikissa haastatteluissa tuli selkeästi esille, että tärkein ääni, josta kuulokoira ilmoittaa, on puhelimen ääni. Yksi haastateltava kertoi, että epäilee ystävien ärsyyntyvän heidän soittaessa kun ikinä kukaan ei vastaa. Hän epäilee, että vaikka ystävät tietävät kuulovammasta, se ei välttämättä poista ärsytystä. Yhdessä haastattelussa kerrottiin myös, että puhelinlaskut ovat pienentyneet, koska aina ei tarvitse soittaa takaisin vaan voi suoraan vastata puhelimeen sen soidessa.

Vuosien varrella omistaja oppii lukemaan koiraansa pienistäkin eleistä ja koirakin oppii omistajansa tapoja. Näin yhteispeli on parantunut. Yksi haastateltava kertoi, että vaikka koira ei ulkona äänistä välttämättä ilmoita, niin koiran käytöksestä saattaa kuitenkin huomata, jos joku asia tai esine on pudonnut maahan. Kuulukoirasta tulee omistajalleen luotettu ystävä, joka on aina tukena.

Se on ku ollaan kotona, ihan kahestaan, niin se niinku huomaa jo pienistä eleistä, koira lukee mua ja mä luen koira.

Haastatteluissa paljon huomiota sai myös se, miten kuulokoira on vaikuttanut kuulovamman hyväksyntään. Kuulokoira on auttanut hyväksymään itse kuulovamman, ja koiran avulla on helpompi kertoa muille kuulovammasta. Yhdestä haastattelusta tuli ilmi, että haastateltava ei ole vielä tottunut kuulukojeisiinsa ja ikään kuin häpeää niitä, mutta kuulukoiraansa hän ei häpeä vaan on ylpeä siitä. Kuulokoira on tuonut monelle haastateltavalle paljon itsevarmuutta ja uskoa omaan selviytymiseen. Kun kuulokoira on läsnä, uskaltaa tehdä paljon enemmän ja voi olla rennommin. Kuulovamman hyväksymisen kautta jotkut haastateltavat kertoivat, että he ovat myös oppineet muodostamaan selkeämmän identiteetin itselleen. Yksi haastateltava pohti myös, että kuulukoiralla olisi erittäin suuri merkitys nuorelle kuulovammaiselle ihmiselle juuri identiteetin muodostamisen ja itsevarmuuden kannalta.

Kun osaan kouluttaa kuulokoiran onnistun muissakin asioissa.

Kaikista haastatteluista tuli esille myös säännöllisyyden opetteleminen. Varsinkin pienelle lapselle koira opettaa säännöllisen elämänrytmin ja vastuun kantamista. Vanhemmalla ihmisellä koira voi jatkaa ikää säännöllis-

ten lenkkien kautta. Säännölliset lenkit ovat myös parantaneet haastateltavien terveyttä. Yhdessä tapauksessa terveyden parantuminen oli niin selkeä, että lääkäri oli kysynyt, mikä oli elämässä muuttunut.

Yhdistyksen kouluttajakin näkee paljon positiivisia muutoksia asiakkaissa jo koiran koulutuksen aikana. Koulutusprosessi on voimaannuttava, sillä kun ihminen saa voimakkaita onnistumisen tunteita, se kasvattaa itsetuntoa. Tämä on hyvä varsinkin lapsilla. Eräs lapsi ei liikkunut juurikaan yksin mutta on koulutuksen myötä alkanut käymään koiran kanssa yksin ulkona. Myös puheterapeutit ovat kertoneet, että koira vaikuttaa puheen kehitykseen, sillä koiralle on todennäköisesti matalampi kynnyks puhua, koska koira ei välitä, millaista puhetta lapsi tuottaa. Koiran vaikutuksesta ihmiseen on paljon tietoa. Ruotsissa on tutkittu koiran vaikuttavan myös hormonitasolla. Koiran läheisyys lisää oksitosiinin eritystä, mikä lisää hyvänolontunnetta (Kantinkoski, haastattelu, 20.8.2013).

8.6 Terveiset yhdistykselle

Kaikki haastateltavat olivat enemmän kuin tyytyväisiä Kuulo- ja tukikoirayhdistyksen toimintaan. Yhdistyksen sanottiin olevan oikeilla linjoilla ja ihmiset siellä ovat omistautuneita asialle. Yhdistyksen palvelut toimivat moitteettomasti ja aina saa apua ja neuvoa kun siihen on tarvetta.

Voiko paremmin tehdä?

Jotkut haastateltavat pohtivat mahdollisuutta lisätä yhteisiä retkiä tai muita tapahtumia. Kaksi kertaa vuodessa pidettäviä koulutusviikonloppuja pidettiin ehdottomasti hyvinä, mutta muina aikoina voi tuntua siltä, että on yksin ongelmiensa kanssa.

Facebookissa toimivaa ryhmäkanavaa pidettiin huonona yhteydenpitovälineenä, koska asiat vaan tuntuvat hukkuvan sinne eikä kaikilla edes ole profiilia Facebookissa. Haastatteluissa pohdittiin myös omaa keskustelupalstaa, jossa voisi olla erilaisia osioita esimerkiksi kysymyksille, vertais-tuelle ja yleisten kokemusten jakamiselle. Yksi haastateltava ehdotti myös yhdistyksen kouluttajalle omaa vastauspankkia, jossa olisi yleisimmille kysymyksille vastauksia ja siten helpottaisi hänenkin työtään.

Kuulokoira voi usein kulkea mukana niin töissä, kaupassa, kirjastossa kuin kirkossakin. Jotkut haastateltavat kertoivat, että ovat kuitenkin kohdanneet epäoikeudenmukaisuutta, koska yhteiskunnassa ei tiedetä tarpeeksi kuulokoirista, ja heitä ei ole päästetty esimerkiksi kahviloihin. Tähän haluttiin muutosta; kuulokoirista pitäisi puhua ja kertoa enemmän. Kuulokoiran tunnettavuuden lisääminen arveltiin käyvän varmasti helpommin yhdistykseltä kuin satunnaisilta yksittäisiltä kuulokoiran omistajilta.

Kuulo- ja tukikoirayhdistyksen toiminnan kehittämisen kannalta haastateltavat kokivat tärkeänä, että yhdistys kuuntelee kuulokoirien omistajien kokemuksia eikä kehitä pelkästään omaa asiantuntemusta. Myös Raha-automaattiyhdistys mainittiin hyvänä yhteistyökumppanina yhdessä haastattelussa.

Yhdistyksen kuulukoira-kouluttajaa keuhuttiin jokaisessa haastattelussa monen otteeseen. Kouluttajan kanssa syntyy eräänlainen sosiaalinen suhde, kun häntä pitää säännöllisesti tavata. Kouluttajan käynnit miellettiin kyllä erittäin virkistäviksi, mutta koska hän ei kuitenkaan ole ystävä, muutamat haastateltavat kertoivat olleensa välillä myös ärsyyntyneitä tämän käynneistä.

Haastateltavat kertoivat hänen olevan kouluttajana monivaikutteinen ja että hän ottaa vaikeudet omaan päähänsä ja ratkaisee ne sitten. Jokainen haastateltava koki, että kouluttaja osasi selvittää ongelman kuin ongelman ja tietää ratkaisun jokaiseen eri tilanteeseen. Kouluttajaan sai ottaa tarvittaessa aina yhteyttä sekä tekstiviestillä, soittamalla tai sähköpostilla. Häntä keuhuttiin siinä, että hän osaa ajatella yksinkertaisesti ja koiran kannalta.

Ei ole kertaakaan ollut semmoinen tunne, ettei kouluttaja tiedä mitä tekee.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Koska haastatelluilla oli eriasteisia kuulovammoja, meidän oli pidettävä huoli siitä, että puhuisimme tarpeeksi selkeästi ja kuuluvasti. Hirsjärven mukaan haastattelijan oma kielenkäyttö voi vaikuttaa siihen, miten haastateltava ymmärtää kysymykset ja miten niihin vastataan. Myös haastateltavien omat kielelliset ilmaisut voivat vaikuttaa tulosten tulkintaan. (Hirsjärvi ym. 2000, 211)

Lopullisina johtopäätöksinä voimme päätellä, että kuulukoiraalla on hyvin suuri merkitys omistajansa elämässä. Monet elämän osa-alueet helpottuvat huomattavasti kun kuulokoira tulee osaksi elämää. Suurin hyöty koettiin siinä, että kuulokoira ilmaisi kodin ympäristön äänet, varsinkin puhelimen. Kaikilla äänillä on monitahoinen vaikutus, sillä esimerkiksi puhelimen huomiointi edistää myös sosiaalisia suhteita.

Monet haastateltavista eivät puhuneet nimenomaan kuulukoirasta, vaan pikemminkin lemmikistään, joka vaan on koulutettu kuulemaan omistajan puolesta. Koiran omistaminen itsessään tuo mukanaan liikunnallisen ja säännöllisen elämän. Näillä asioilla on etenkin terveydellisiä vaikutuksia. Ulkona liikuttaessa tapaa myös ihmisiä, joiden kanssa voidaan solmia sosiaalisia suhteita, ja tämän myötä ihminen pystyy ylläpitämään psyykkistä hyvinvointiaan.

Haastattelujen perusteella voisi sanoa, että vertaistuelle on iso tarve. Nykyään vertaistukea saa vain hetkittäin ja hieman hankalasti. Internetin kautta tuleva vertaistuki ei ole kovin toimivaa eikä sitä maininnut kuin yksi haastateltu. Kuulokoiran omistaminen on toistaiseksi sen verran harvinaista, että senkin takia olisi hyvä saada vertaistukea säännöllisemmin. Toivottiin, että yhdistys mainostaisi kuulukoira-toimintaa paremmin, jotta kuulokoiran omistajat säästyisivät yhteiskunnassa negatiiviselta kohtelulta.

Merkittävimmät haasteet olivat koiran peruskoulutuksessa ja siinä jaksamisessa. Kun koira saa viralliset kuulokoiravaljaat, kaikki olivat sitä mieltä että työ palkittiin moninkertaisesti ja kaikki vaikeudet ovat olleet sen arvoisia. Sekä omistajan että koiran motivaatio saattoi välillä laskea, mutta innokkaan kouluttajan avulla koulutuksessa päästiin taas eteenpäin ja motivaatio nousi.

Kuulokoira aktivoi omistajaansa ja näin ollen vaikuttaa jokseenkin osallisuuteen yhteiskunnassa. Jo se, että koira saa omistajansa ulos lenkille, on ihmistä aktivoiva asia. Koska kuulokoira ilmoittaa tarpeellisista äänistä omistajalleen ja kulkee mukana yleisilläkin paikoilla, omistaja uskaltaa tehdä enemmän asioita ja mennä enemmän ulos. Kuulokoira myös mahdollistaa osallistumisen yhdistyksen toimintaan, josta voi tulla tärkeä osa elämää. Lisäksi olemme saaneet selville kuulokoirien merkityksiä omistajilleen ja näin ollen olemme vastanneet tutkimuskysymyksiin.

10 POHDINTA

YK:n asiantuntijoiden laatimassa luettelossa, joka ilmaisee elintason liittyviä hyvinvointiarvoja, on listattuna esimerkiksi terveys, virkistys ja vapaa-aika sekä sosiaalinen turvallisuus (Allardt 1976, 39–42). Kaikki näistä määritellyistä asioista voidaan liittää kuulokoiran omistukseen: koira on tuonut terveyttä säännöllisen ulkoilun myötä, koira virkistää vapaa-aikaa, ja koiran ilmoittaessa puhelimen soimisesta sosiaaliset suhteet pysyvät yllä.

Myös Nummisalo (1996, 5–8) kertoo kirjassaan, että tutkimusten mukaan pelkkä koiran kosketus lieventää stressiä, ja koiran kouluttaminen antaa itsevarmuutta ja parantaa elämänhallintaa. Koiran ulkoiluttaminen ylläpitää fyysistä kuntoa, ja lenkipolullakin on helppo aloittaa keskustelu uusien ihmisten kanssa puhumalla koirasta. Kuulokoira on saanut haastateltavia myös toteuttamaan itseään harrastusten kautta, ja esimerkiksi haastateltujen identiteetti on vahvistunut.

10.1 Pohdintaa tutkimuksen tuloksista

Palataksemme Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin, on myös hyvä mainita, että ihmisille on tärkeää voida toteuttaa itseään ja kehittää persoonallisuuttaan. Näistä puhutaankin positiivisina arvoina. Ihmissuhteiden korvaamattomuutta nähdään esimerkiksi perheessä ja ystäväpiirissä. Lisäksi, jos vapaa-ajalla ei ole toimintaa, se voi aiheuttaa sosiaalista eristymistä. Näiden kahden asian välillä onkin vahva yhteys. Eräs keskeinen kysymys vieraantumista pohdittaessa on se, pystyykö yksilö vaikuttamaan itse toimintaansa ja elämäänsä (Allardt 1976, 47–49). Kuulokoira voikin auttaa omistajaansa vaikuttamaan omaan elämäänsä kokonaisvaltaisesti olemassaolollaan.

Kuulovammaisen ihmisen yhteys läheisiinsä saattaa vähentyä, mikäli läheiset eivät kiinnitä riittävästi huomiota kuulovammaan eivätkä siten ole riittävän ymmärtäväisiä. Suhteen ylläpitoon on myös jaksettava ponnistel-

la enemmän kuin aiemmin. Kuten on jo mainittu, kuulokoiralla onkin suuri merkitys ihmisen sosiaalisiin suhteisiin koiran ilmoittaessa esimerkiksi yllättäen saapuvista vieraista tai puheluista.

Koiran omistaminen tuo ihmisen vapaa-aikaan paljon tekemistä eikä ihminen pääse eristäytymään niin paljon kuin mahdollisesti ilman koiraa. Vaikka kuulovamma vaikuttaa paljon yksilön elämään ja toimintaan, tutkimuksessamme ilmenneiden tulosten mukaan kuulokoira on nostanut kuulovammaisten haastateltujemme elämänlaatua merkittävästi.

Sosionomin näkökulmasta mielestämme tärkeä seikka on, että kuulokoira on vaikuttanut positiivisesti kuulovammaisen ihmisen itsevarmuuteen ja itsenäisyyteen. Löysimme yhtäläisyyksiä omista tutkimuksissa tehdyistä havainnoistamme ja Iso-Britanniassa tehdystä tutkimuksesta. Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen tutkimuksessa tulee ilmi, että yli 90 prosenttia vastanneista kokee olevansa itsenäisempi ja itsevarmempi (Hearing Dogs Week: Loneliness and isolation turn into independence and confidence n.d.). Myös meidän tuloksissamme oli havaittavissa, että nämä kyseiset asiat olivat henkilökohtaisesti merkittäviä.

Toinen mielestämme merkittävä yhtäläisyys oli, että kuulokoira on auttanut kuulovamman hyväksynnässä. Sosionomit ovat usein tekemisissä ihmisten kanssa, joilla saattaa olla ongelmia itsensä hyväksymisessä ja tämän takia haluamme nostaa tämän asian esille. Haastatteluista on tullut esille, että kuulovamman hyväksyminen muokkaa ja selkeyttää myös ihmisen identiteettiä. Yleisesti nuorilla voi olla vaikeuksia oman identiteetin löytämisessä, joten kuulovammaiselle nuorelle se voi olla vielä vaikeampaa ja kuulokoiran omistaminen voi siihen tuoda erityisen myönteisiä vaikutuksia.

Kuulokoiralla on paljon positiivisia vaikutuksia kuulovammaisen ihmisen elämässä. Pohjoisamerikkalaisen psykiatrin Aaron Katcherin (1996) mukaan koiran omistamisesta on muitakin hyviä puolia. Koirasta pitää ja saa ottaa vastuuta, mutta samalla koira luo turvallisuuden tunnetta. Katcherin mukaan koira pitää omistajansa vireänä ja tästä on hyötyä myös muille, kuin kuulovammaisille (Nummisalo ym. 1996, 5–8). Näitä hyötyjä mainittiin myös haastatteluissamme, joten voimme todeta saaneemme haastatteluista luotettavaa tutkimustietoa.

10.2 Pohdintaa tutkimuksen teosta

Tutkimuksen tekotapa on muovautunut opinnäytetyötä tehdessä. Kun ensin oli tarkoitus kerätä aineistoa tarinoiden muodossa, niin päädyimmekin lopulta teemahaastatteluihin. Mielestämme lopullinen aineistonhankintamenetelmä oli parempi kuin alkuperäinen idea, koska haastattelut tehtiin suurimmaksi osaksi kasvotusten, jolloin väärinymmärryksiä voitiin korjata helpommin heti siinä tilanteessa. Haastattelut olivat senkin takia parempi menettelytapa, sillä pystyimme itse päättämään kysymykset, niiden muodon ja järjestyksen. Jos olisimme keränneet tarinoita kuulokoiran omistamisesta, aineisto olisi voinut olla hyvin laaja eikä yhteisiä tekijöitä olisi välttämättä löytynyt niin helposti tai paljon.

Opinnäytetyön aloittaminen tuntui vaikealta. Emme osanneet päättää, mistä lähtisimme liikkeelle ja mitä teoriaa tarvitsisimme. Emme päässeet pitkään aikaan hankkimaan aineistoa ja sen hankintatavasta oli paljon keskustelua mutta kun pääsimme viimein aineiston hankinnan pariin, motivaatiomme kasvoi ja teimme opinnäytetyötä nopeaan tahtiin.

Luotettavuutta voi arvioida esimerkiksi puolitusmenetelmän avulla, eli käsitellä vain puolet aineistosta, tehdä alustava tulkinta sen mukaan, ja tarkistaa sitten lopun aineiston pohjalta, voidaanko tehdyt tulkinnat yleistää kokonaiseen aineistoon. Opinnäytetyössämme puolitusmenetelmä ei juuri vaikuttanut tulkintaan, sillä haastateltavien vastaukset eivät poikenneet toisistaan merkittävästi (Tutkimuksen reliabiliteetti n.d.).

Hirsjärven mukaan tutkijan on myös selostettava, millä perusteella tulkin-toja esitetään. Tässä voikin käyttää hyödyksi esimerkiksi suoria haastattelulainauksia (Hirsjärvi ym. 2000, 214–215). Suorat lainaukset elävöittävät tutkimusraporttiamme ja tuovat haastateltavien äänet suoraan esille.

Lähdekritiikki on olennainen osa tutkimuksen luotettavuudesta sekä eettisyydestä. Lähteitä on tarkasteltava kriittisesti ja miettiä muun muassa lähteen tekijän asemaa, lähteen käyttämiä lähteitä, ovatko lähteen viitteet oikein ja onko julkaisu ajankohtainen (Mäkinen 2006, 128). Opinnäytetyömme lähteissä kiinnitimme muun muassa huomiota lähteen julkaisua-jankohtaan. Haimme myös joidenkin julkaisujen käyttämiä lähteitä tarkis-taaksemme, onko käsitelty asia alkuperäisessä muodossa.

Lähteitä löysimme itse tutkimuksen tekoon, analysointiin ja teoreettiseen viitekehukseen melko helposti. Kuitenkaan kuulokoirista ei ole vielä paljonkaan kirjallisuutta sen vähän tunnettavuuden vuoksi. Olikin hyvä että pääsimme haastattelemaan Suomen kuulo- ja tukikoirat ry:n kouluttajaa ja saimme yhteyden Iso-Britannian kuulokoirayhdistyksen tarvike- ja koulu-tusvastaavaan. Oli myös mielenkiintoista päästä hieman vertaamaan Iso-Britannian ja Suomen toiminnan eroja.

Jälkeenpäin ajateltuna olisimme voineet saada opinnäytetyön aikaisemmin valmiiksi, jos meidän ja yhdistyksen välinen yhteydenpito olisi ollut suju-vampaa. Olemme kuitenkin tyytyväisiä yhteistyöhön ja apuun, jota saimme tarvittaessa. Myös teoriaa olisimme voineet kirjoittaa ahkerammin heti aluksi.

10.3 Ehdotuksia jatkotutkimuksille

Monet haastateltavista toivoivat, että kuulokoirat tunnettaisiin yhteiskun-nassamme paremmin, jotta ikävältä kohtelulta julkisilla paikoilla vältyttäi-siin. Yksi jatkotutkimuksen aihe voisikin olla se, miten kuulokoirien tun-nettavuutta voisi lisätä. Tämä voisi olla käytännössä hyvä myös toteuttaa toimintatutkimuksellisenä opinnäytetyönä.

Yhdestä koirasta voidaan kouluttaa sekä kuulo- että tukikoira, sillä monilla kuulovammaisilla henkilöillä voi olla muitakin tuen tarpeita. Toinen jatko-

tutkimuksen aihe voisi käsitellä aihetta, miten kuulokoiran ja tukikoiran tehtävät voisi parhaiten yhdistää koulutuksen aikana ja arjessa yleisesti. Lisäksi voitaisiin tutkia, miten jo valmiiksi koulutetut koirat suoriutuvat molemmista tehtävistä.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2001. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.
- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino 2011.
- Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: Wsoy
- Avustukset myönnetään kansalaisjärjestötoimintaan n.d. Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 6.11.2013.
<https://www.ray.fi/fi/ray/toiminta/avustustoiminta/kenelle-avustuksia>
- Hearing Dogs Week: Loneliness and isolation turn into independence and confidence n.d. Hearing Dogs for Deaf People. Viitattu 22.12.2013.
<http://www.hearingdogs.org.uk/news/latest-news/hearing-dogs-week-2012>
- Herttuainen, J. 1998. Opaskoirat. Opaskoirayhdistys. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Vantaa: Tammi.
- Kahelin, M. 2013. Kuulokoiriin ei osata aina suhtautua oikein. 11.12.2013. Viitattu 12.1.2014.
http://www.viikkosavo.fi/web/pdf/2013_49/11VISA1102P0.pdf
- Kauppinen, R. & Matkaniemi, M. 2013. Toverikoiratoimintaa lapsiperheille: Eläinavusteista toimintaa sosiaalipedagogisesti. Savonia-ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Lasten ja nuorten linja n.d. Kuuloliitto ry. Viitattu 17.1.2014
http://www.kuuloliitto.fi/fin/kuntoutus-auris/lapset/lasten_ja_nuorten_linja/
- Maa- ja metsätalousministeriön asetus ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen elintarvikehygieniasta. 20.12.2011. Viitattu 9.1.2014.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20111367>
- Mähönen, T. 20.9.2013. Palaute hallitukselta. Vastaanottajat Mari Autio, Sara Lax. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 30.9.2013.
- Mähönen, T. 14.1.2014. Yhdistyksen koko. Vastaanottaja Mari Autio. [Sähköpostiviesti]. Viitattu 21.1.2014.
- Mäkisalo-Ropponen M. 2007. Tarinat työn tukena. Jyväskylä: Tammi.
- Nummisalo, R., Biese, I. & Strömberg, S. 1996. Kuulokoiran hankkijan opas. Kuulokoirayhdistys ry. Helsinki: Näkövammaisten kirjapaino.
- Näin avustukset jaetaan n.d. Raha-automaattiyhdistys. Viitattu 6.11.2013.

<https://www.ray.fi/fi/ray/toiminta/nain-avustukset-jaetaan>

Parisaari, S. & Silvennoinen, J., 2013. Tukikoirasta hyvinvointia. Laurea-ammattikorkeakoulu. Hoitotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Syrjäläinen, E., Eronen A. & Värri V. 2007. Avauksia laadullisen tutkimuksen analyysiin, Tampere: Tampere University Press

Takala, M. & Lehtomäki E. 2005. Kieli, kuulo ja oppiminen – kuurojen ja huonokuuloisten lasten opetus. Helsinki: Finn Lectura.

Tommej, J. 3.1.2014. About training. Vastaanottaja Mari Autio. [Sähköpostiviesti] Viitattu 8.1.2014.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Vantaa: Tammi.

Tutkimuksen reliabiliteetti n.d. Virtuaali Ammattikorkeakoulu. Viitattu 22.12.2013.

<http://www2.amk.fi/digma.fi/www.amk.fi/opintojaksot/0709019/1193463890749/1193464185783/1194413792643/1194415307356.html>

Väätäinen, S-M. 2005. Kuulolla! Opas kuulonkuntoutuksesta sosiaali- ja terveysalan ammattilaisille. Helsinki: Edita Prima Oy.

White, M. 2008. Karttoja narratiiviseen työskentelyyn. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino oy.

Yhdistys. n.d. Suomen kuulo- ja tukikoirat ry. Viitattu: 10.8.2013.
<http://www.koiratukena.fi/yhdistys>

HAASTATTELUT

Kantinkoski, M. 2013. Kuulokoirakouluttaja. Suomen kuulo- ja tukikoirat ry. Haastattelu 20.8.2013.

Tutkimuslupa

Tutkimuslupa

Olemme sosionomi (amk) –opiskelijoita Hämeen ammattikorkeakoulusta. Tarvitsemme opinnäytetyötämme varten tietoa kuulokoiran merkityksestä omistajan elämään. Toimeksiantajana on Suomen kuulo- ja tukikoirat ry. Osallistumalla haastatteluun autat meitä saamaan tietoa kuulokoiran merkityksestä asiakkaan arjessa.

Haastattelut nauhoitetaan eikä tietoja käytetä muualla kuin tässä tutkimuksessa. Haastateltavan henkilöllisyys ei tule esille opinnäytetyössämme missään vaiheessa.

Haastatteluun osallistuminen on Sinulle vapaaehtoista.

- Annan luvan haastattelun nauhoittamiseen.
- Annan luvan käyttää saatua aineistoa opinnäytetyössämme.

Allekirjoitus

Haastattelukysymykset

1. Kuulokoiran hankinta

- Kerro itsestäsi ja siitä jolle koira hankittiin!
- Miksi päätit hankkia kuulokoiran?
- Miten päätit rodun sekä yksilön?

2. Kuulokoiran koulutus

- Miten koulutus alkoi ja eteni?
- Onko perheestäsi ollut apua kuulokoiran koulutuksessa?

3. Kuulokoiran merkitys

- Mitä koirasi merkitsee sinulle?
- Vaikuttaako koirasi muihin perheenjäseniin? Miten?

4. Kuulokoiran osallistava vaikutus

- Mitä hyötyä koirastasi on kuulokoirana?
- Auttaako kuulokoirasi Sinua olemaan aktiivinen omassa elämässä/arjessa?

Kuulokoiran valjaat

